Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Partiële Herziening Programma Noordzee 2022 – 2027

Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Inhoud

1 Inleiding 3
1.1 Aanleiding Partiële Herziening 3
1.2 Doel Nota Reikwijdte en Detailniveau 3
1.3 Beleidsmatige en juridische achtergrond Programma Noordzee 4
1.4 Samenhang met andere plannen 4
1.5 Waarom een planmilieueffectrapportage 6
1.6 Leeswijzer 7
2 Voornemen 7
2.1 Onderwerpen voor de PH en het PlanMER 7
2.2 Windenergiegebieden en omliggende scheepvaartroutes 9
2.3 Zandwinning 9
2.4 Medegebruik binnen windparken 10
2.5 Grenscorrectie Borkumse Stenen 10
2.6 Aanwijzing Zuidelijke Doggersbank als KRM-gebied en grenscorrectie Centrale Oestergronden 10
2.7 Ontwerpproces mijnbouw in relatie tot windenergie op zee 11
2.8 Afspraken kabels en leidingen in bufferzone scheepvaartveiligheid 12
2.9 Verkennend Programma Duurzame Blauwe Economie 12
2.10 Bescherming Noordzee-infrastructuur 12
2.11 Greater North Sea Basin Initiative 13
2.12 Belang van visserij concreter beschrijven 13
2.13 Solitaire windturbines 13
3 Windenergie en omliggende scheepvaartroutes en clearways 14
3.1 Reikwijdte: opgave, gebieden, tijdshorizon 14
3.1.1 Te onderzoeken opgave windenergiegebieden 14
3.1.2 Te onderzoeken (zoek)gebieden voor windenergie 15
3.1.3 Trechtering naar te onderzoeken gebieden 16
3.1.4 Referentie 17
3.1.5 Energie-infrastructuur binnen windenergiegebieden 17
3.1.6 Te beschouwen scheepvaartroutes en clearways 17
3.1.7 Tijdshorizon 17
3.2 Detailniveau onderzoek 18
3.2.1 Methodiek 18
3.2.2 Te beoordelen aspecten in het PlanMER 19
4 Zandwinning 21
4.1 Te onderzoeken opgave 21
4.2 Reikwijdte 21
4.2.1 Referentie en te beschouwen gebied 21
4.2.2 Tijdshorizon 21
4.3 Detailniveau onderzoek 23
5 Procedurestappen 24
5.1 Procesvoorbereiding 24
5.2 Initiatiefnemer en Bevoegd Gezag 24
5.3 Milieueffectrapportage 24
5.4 Kennisgeving NRD en zienswijzen 25
5.5 Participatie 25
5.6 Raadpleging en advies op de NRD 25
5.7 Vervolgproces voorbereidings-procedure ontwerp-PH en PlanMER/PB 26
6 Gehanteerde afkortingen 27

1 Inleiding

1.1 Aanleiding Partiële Herziening

Het Programma Noordzee 2022-2027 (PNZ) is op 18 maart 2022 vastgesteld door het kabinet als zelfstandige bijlage bij het Nationaal Waterprogramma 2022-2027. Het PNZ is een uitwerking van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI)[1] voor de Noordzee. Het Programma Noordzee bevat een uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud van de Noordzee.
Het PNZ beschrijft onder meer het kader voor de ruimtelijke ordening dat uit de verschillende beleidsvoornemens voortkomt. Onderdeel van de ruimtelijke ordening is de aanwijzing van windenergiegebieden als eerste stap op weg naar de bouw van windparken op zee.

In het PNZ zijn windenergiegebieden aangewezen die voldoende ruimte bieden voor de realisatie van windparken tot en met 2031. Het PNZ kondigt ook een tussentijdse wijziging aan, de *Partiële Herziening (PH)*, met als doel windenergiegebieden voor de periode na 2031 aan te wijzen en daarbij de ruimtelijke ligging te bepalen van omliggende scheepvaartroutes. Een partiële herziening is nodig om de continuïteit van de realisatie van windparken op zee te borgen. Het aanwijzen van windenergiegebieden is daarvoor een noodzakelijke eerste stap. In de Kamerbrief[2] over de PH is de opgave voor windenergie op zee nader toegelicht.

Aanvullend is besloten in de PH een aantal andere beleidswijzigingen op te nemen ten opzichte van het vigerende Programma Noordzee 2022-2027. Het gaat bijvoorbeeld om het reserveren van voldoende ruimte voor zandwinning. De aanwijzing van extra windenergiegebieden heeft namelijk als gevolg dat winbare zandvoorraden voor suppletiezand gereduceerd worden. Dat heeft te maken nieuwe inzichten over de benodigde hoeveelheid zand voor kustveiligheid en areaalbehoud, en met de kabels en leidingen voor energietransport, die bij de aanlanding aan de kust onvermijdelijk de reserveringszone voor zandwinning doorkruisen. De PH vormt het kader voor beleidsaanpassingen en vervolgacties om de voorraad van suppletiezand zeker te stellen.

In 2028 volgt een nieuw Programma Noordzee 2028-2033, in de cyclus met het Nationaal Waterprogramma 2028-2033. De PH herziet onderdelen van het PNZ 2022-2027 die niet kunnen wachten op dit nieuwe PNZ 2028-2033.

Zie hoofdstuk 2 voor het overzicht van alle onderwerpen die in de PH aan de orde komen.

1.2 Doel Nota Reikwijdte en Detailniveau

Dit is de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de plan-milieueffectrapportage-procedure (plan-mer) die in het kader van de PH wordt doorlopen. De NRD vormt een basis voor de aanpak om tot het plan-milieueffectrapport (het PlanMER) te komen. Met de NRD geeft het Rijk inzicht in de wijze waarop de milieueffecten van beleidswijzingen in de PH worden onderzocht en beoordeeld.

1 De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) geeft een langetermijnvisie op de toekomst en de ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland.
2 Kamerbrief van de minister van IenW van 17 mei 2023 aan de Tweede Kamer, Kamerstukken II, 2022/2023, 35325, nr. 8.

In de NRD wordt ingegaan op het voornemen dat wordt onderzocht, en de reikwijdte en het detailniveau van het PlanMER.

- Voornemen: onderwerpen die in de PH aan de orde komen. Het gaat om het aanwijzen van windenergiegebieden en daaraan gerelateerd de situering van scheepvaartroutes, en om een aantal andere onderwerpen waaronder het reserveren van voldoende ruimte voor zandwinning.
- Reikwijdte: welke onderdelen van de Partiële Herziening van het Programma Noordzee 2022-2027 in het PlanMER worden onderzocht, op welke gebieden en activiteiten ligt de focus, welke alternatieven of uitersten worden onderzocht, wat is de tijdshorizon?
- Detailniveau: welke milieuaspecten zijn relevant voor het onderzoek, hoe worden de effecten in beeld gebracht en met welke diepgang en met welke methoden?

1.3 Beleidsmatige en juridische achtergrond Programma Noordzee

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet[3] in werking. Met het Nationaal Water Programma 2022–2027 (NWP 2022-2027) en als onderdeel daarvan het Programma Noordzee 2022-2027 is geanticipeerd op de Omgevingswet. Het programma is één van de instrumenten die in de Omgevingswet is opgenomen. Het overgangsrecht bij de Omgevingswet voorziet erin dat het NWP 2022-2027 uiteenvalt in een aantal verplichte programma's onder de Omgevingswet waaronder het programma van maatregelen mariene strategie en het maritiem ruimtelijke plan en een nationaal waterprogramma.[4]

Het Programma Noordzee, onderdeel van het NWP, gaat onder de Omgevingswet door als zelfstandig programma. Het combineert de verschillende verplichte programma's op grond van artikel 3.9 van de Omgevingswet.

Het PNZ geeft invulling aan het Klimaatakkoord van Parijs en de afspraken zoals opgenomen in het Nederlandse Klimaatakkoord, voor zover het de Noordzee betreft. Ook geeft het voor het Nederlandse deel van de Noordzee invulling aan internationale kaders voor een gezonde zee zoals het OSPAR-Verdrag en de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM) en bevat het programma van maatregelen voor het behouden en/of het bereiken van de goede milieutoestand volgens de KRM. Het Programma Noordzee is een ruimtelijk plan conform de vereisten van de Europese richtlijn Maritieme Ruimtelijke Planning (Richtlijn 2014/89/EU). Iedere zes jaar is er een herijking van het Noordzeebeleid. De Partiële Herziening van het Programma Noordzee is een tussentijdse wijziging.

1.4 Samenhang met andere plannen

Het Programma Noordzee hangt samen met een aantal andere plannen en programma's die allemaal gaan over de Noordzee en de activiteiten die op de Noordzee plaatsvinden en/of die richting geven aan het deel van de energietransitie dat op de Noordzee plaats vindt. In figuur 1.1 is de relatie tussen het Programma Noordzee en deze andere plannen en programma's inzichtelijk gemaakt.

3 De Omgevingswet staat voor een goede balans tussen benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. De Omgevingswet brengt regelgeving over ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water samen in 1 wettelijk stelsel. De wet vormt daarmee de basis voor een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving, en zorgt voor minder regels, een samenhangende benadering van de leefomgeving, ruimte voor lokaal maatwerk en betere en snellere besluitvorming.

4 Een vrijwillig programma dat is vastgesteld tussen 23 maart 2016 en de inwerkingtreding van de Omgevingswet, geldt als een programma op basis van de Omgevingswet. Wel is hiervoor vereist dat het programma voldoet aan de eisen die de Omgevingswet stelt aan programma's. Zie artikel 4.11 van de Invoeringswet Ow.

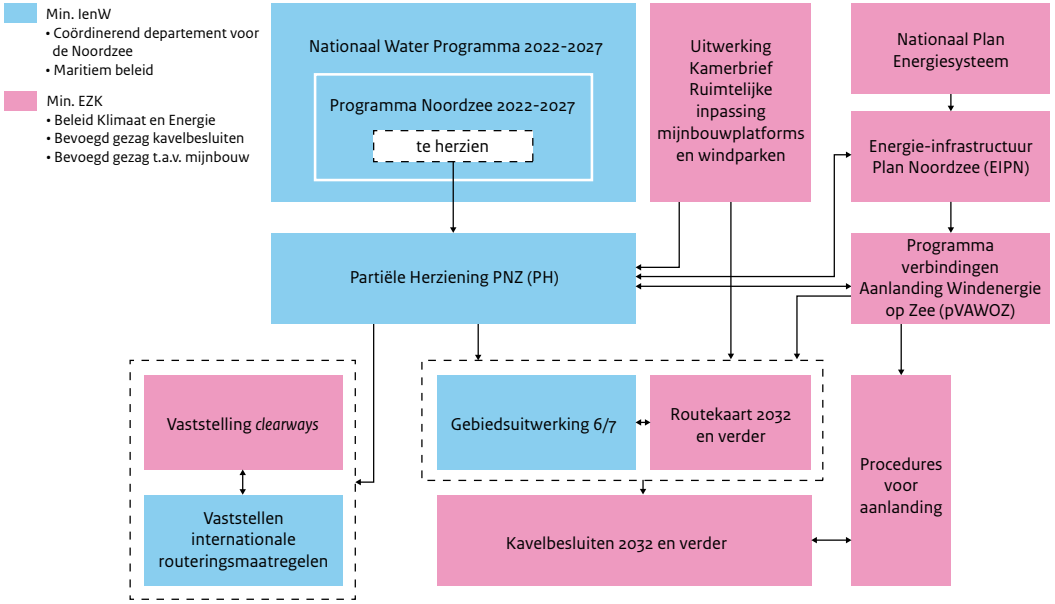

Figuur 1.1 Samenhang tussen de beoogde Partiële Herziening en andere plannen

Toelichting op figuur 1.1:

Samenhang met trajecten gerelateerd aan energie

- **NPE, EIPN, PVAWOZ, PAWOZ – Eemshaven, procedures voor aanlanding**. Parallel aan de PH, waarin windenergiegebieden worden aangewezen, maakt het ministerie van Klimaat en Groene Groei (ministerie van KGG) plannen voor het energiesysteem waarmee Nederland klimaatneutraal wordt (Nationaal Plan Energiesysteem, NPE) en voor de benodigde energie-infrastructuur op de Noordzee (Energie Infrastructuur Plan Noordzee, EIPN)[5]. In het Programma Verbindingen Aanlanding Windenergie Op Zee (pVAWOZ) en het Programma Aansluiting Wind Op Zee – Eemshaven (PAWOZ – Eemshaven) onderzoekt het ministerie van KGG de tracés waar het transport van de opgewekte windenergie naar en op land plaats kan gaan vinden. Verschillende mogelijkheden voor tracés worden onderzocht in een integrale effectenanalyse. De ministeries van IenW en KGG zorgen door nauwe afstemming voor de inhoudelijke samenhang tussen enerzijds de planvorming over energie-infrastructuur in het EIPN, pVAWOZ en PAWOZ – Eemshaven en anderzijds de aanwijzing van windenergiegebieden in de Partiële Herziening van het Programma Noordzee. Zo wordt in de verschillende plannen en programma's uitgegaan van dezelfde ambitie voor windenergie op zee, zoals door het kabinet vastgesteld, en worden potentiële windenergiegebieden en potentiële tracés van kabels en leidingen in onderlinge afstemming onderzocht. Op basis van de uitkomsten van pVAWOZ en PAWOZ – Eemshaven worden de ruimtelijke procedures voor de aanlanding van de opgewekte windenergie in gang gezet.
- **Gebiedsuitwerking 6/7 en Routekaart**. *Zie figuur 3.1.* Bij aanwijzing van gebied 6/7 als windenergiegebied is een gebiedsuitwerking voorzien met een nadere afweging van belangen binnen (een deel van) het gebied. In de nog op te stellen Routekaart windenergie op zee 2032 e.v. en verder wordt de fasering vastgesteld: welke (delen van de) aangewezen windenergiegebieden worden wanneer ontwikkeld. Hiervoor bereidt het ministerie van KGG vervolgens kavelbesluiten en tenders voor. Deze uitwerkingen zullen in nauwe samenhang plaats vinden omdat in gebied 6/7 keuzes in ruimte en tijd nauw verweven zijn.
- **Kavelbesluiten.** Volgens de Wet Windenergie op zee is het Programma Noordzee kaderstellend voor de kavelbesluiten. In deze kavelbesluiten wordt vastgelegd wat de precieze locatie van windparken is, en met welke voorwaarden rekening moet worden gehouden. Kavelbesluiten kunnen alleen genomen worden in aangewezen windenergiegebieden.

5 Het ministerie van KGG is ook verantwoordelijk voor het opstellen van het Programma Energiehoofdstructuur. Dit programma gaat over het gehele Nederlandse grondoppervlak, met uitzondering van de Noordzee.

Kamerbrief Ruimtelijke samenhang windparken en mijnbouwactiviteiten. De voormalig minister voor Klimaat & Energie (KE) heeft in de Kamerbrief over ruimtelijke samenhang windparken en mijnbouwactiviteiten op zee[6] toegezegd om indien nodig beleidsinstrumenten te ontwikkelen of aan te passen, gericht op een optimale inpassing van beide activiteiten. Voor de gevallen waarin overleg en afspraken niet tot (afdoende) oplossingen leiden, zowel voor de korte als de lange termijn, is aanvullend juridisch instrumentarium nodig. Het gaat dan om het aanpassen van relevante wet- en regelgeving (voor windenergie op zee en/of mijnbouw) om het ruimtelijk beslag van beide activiteiten beter op elkaar af te kunnen stemmen. Daartoe wordt eerst een analyse gemaakt van de mogelijkheden van bestaande beleidsinstrumenten. Als blijkt dat beleidsinstrumenten gewijzigd gaan worden, kan dit gevolgen hebben voor procesbeschrijvingen in het PNZ.

Samenhang met vaststellen van clearways en routeringsmaatregelen voor scheepvaart

- **Formaliseren clearways.** Met de aanwijzing van windenergiegebieden wordt de ligging van scheepvaartroutes duidelijk. De ligging moet geformaliseerd worden met het vastleggen van *clearways* via de Omgevingsregeling bij de Omgevingswet. *Clearways* zijn geen verplichte routes voor het scheepvaartverkeer, maar worden in beginsel wel vrijgehouden van obstakels, zodat het scheepvaartverkeer er zeker van blijft hier te kunnen varen. De coördinaten van *clearways* worden inzichtelijk gemaakt in een digitale bijlage bij de Omgevingsregeling. Voorafgaand aan definitieve besluiten over wijzigingen vindt een internetconsultatie plaats.
- **Vaststellen routeringsmaatregelen**. Indien het scheepvaartverkeer niet buiten de route *mag* varen, zijn routeringsmaatregelen nodig, zoals bijvoorbeeld het instellen van een verkeersscheidingsstelsel of een *Area to be Avoided*. Het vaststellen van dergelijke maatregelen gebeurt in internationaal verband. De IMO (International Maritime Organisation) moet de voorgestelde routeringsmaatregelen goedkeuren.

1.5 Waarom een plan-milieueffectrapportage

Het Programma Noordzee is een mer-plichtig programma, omdat het een programma betreft (artikel 16.34 Ow) dat kaderstellend is voor mer (beoordelings)plichtige besluiten/activiteiten (artikel 16.36 Ow). Deze projecten zijn opgenomen in bijlage V bij het Omgevingsbesluit. Daarnaast wordt bij een plan of programma een milieueffectrapport opgesteld als bij de voorbereiding van dat plan of programma op grond van artikel 16.53c Omgevingswet een passende beoordeling voor natuur (Natura2000) moet worden gemaakt (artikel 16.36, tweede lid, Ow). Het instrument mer is bedoeld om het belang van de leefomgeving, mens en natuur, vroegtijdig en volwaardig mee te kunnen wegen bij belangrijke en strategische besluiten. Een mer is een procedure, waarbij een onderzoek naar de mogelijke milieueffecten wordt uitgevoerd. De resultaten van het onderzoek worden beschreven in een rapport; het plan-milieueffectrapport (PlanMER). Het PlanMER geeft inzicht in de effecten van de mogelijke maatregelen om de doelen van het beleid te halen. Op deze wijze kan het PlanMER bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving in de plan- en besluitvorming. Bij het opstellen van het beleidsprogramma moeten de resultaten van het (plan)MER betrokken worden.

6 Kamerstukken II 2022-23 34 682, nr. 161

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het voornemen toegelicht, en worden alle onderwerpen besproken waar in het kader van de PH beleidsaanpassingen worden overwogen.
Daarbij wordt aangegeven of deze onderwerpen in het PlanMER aan de orde gaan komen. In hoofdstuk twee zal blijken dat dit het geval is voor twee onderwerpen:

a. Aanwijzen van windenergiegebieden en daarmee samenhangend aangeven hoe deze begrensd worden door omliggende scheepvaartroutes en clearways
b. Ruimtelijk beleid zandwinning

Wellicht ten overvloede: beide onderwerpen worden onderzocht in één PlanMER. Hoofdstuk 3 en 4 beschrijven de reikwijdte en het detailniveau van respectievelijk het aanwijzen van windenergiegebieden (hoofdstuk 3) en zandwinning (hoofdstuk 4). Daarbij komen te onderzoeken opgaven, gebieden en tijdshorizon aan de orde, en het detailniveau van het onderzoek in het PlanMER. Hoofdstuk 5 gaat in op de procedurestappen die bij het opstellen van het PlanMER worden doorlopen.

2 Voornemen

2.1 Onderwerpen voor de PH en het PlanMER

Binnen het Rijk zijn, na op consensus gericht overleg in het Noordzee-overleg (NZO), afspraken gemaakt over de onderwerpen die in de PH aan de orde moeten komen[7].

a. Windenergiegebieden en omliggende scheepvaartroutes
b. Zandwinning
c. Medegebruik binnen windparken
d. Verkenning Duurzame Blauwe Economie
e. Grenscorrectie Borkumse stenen
f. KRM-aanwijzing Zuidelijke Doggersbank en grenscorrectie Centrale Oestergronden
g. Ontwerpproces mijnbouw in relatie tot windenergie op zee
h. Bescherming Noordzee-infrastructuur
i. Kabels en leidingen in bufferzone voor scheepvaartveiligheid
j. Greater Northern Sea Basin Initiative (GNSBI)

Aanvullend wordt het belang van visserij concreter beschreven dan in het huidige PNZ en wordt het beleid ten aanzien van solitaire windturbines aangescherpt.

Deze onderwerpen worden in de navolgende paragrafen toegelicht. In de overzichtstabel op de volgende bladzijde wordt samengevat welke onderwerpen wel en niet in het PlanMER worden beschouwd.

7 Deze afspraken zijn gebaseerd op de Kamerbrief van de minister van IenW van 17 mei 2023, Kamerstukken II, 2022/2023, 35325, nr. 8.

Tabel 2.1 Overzicht van onderwerpen in de PH, die al dan niet in het PlanMER beschouwd gaan worden.

Onderwerp in PH	Al dan niet beschouwd in PlanMER	Motivatie
Windenergiegebieden en omliggende scheepvaartroutes en *clearways*	Ja	Kaderstellend voor locaties van windparken (mer-plichtige activiteit). De ligging van omliggende scheepvaartroutes en *clearways* hangt direct samen met de begrenzing van windenergiegebieden, en ook daarop wordt ingegaan.
Zandwinning	Ja	Voornemen kan milieueffecten en/of ruimtelijke gevolgen hebben en is kaderstellend voor mer-plichtige activiteiten.
Medegebruik binnen windparken	Nee	Betreft afspraken over processtappen gericht op optimale kansen t.a.v. medegebruik binnen windparken. Procesafspraken hebben op zichzelf geen ruimtelijke impact of milieueffect.
Grenscorrecties Borkumse stenen	Nee	Betreft een correctie van een aantal km2, dat op één plek in het PNZ juist en op een andere plek foutief genoemd staat. Aanwijzing van het gebied met het juiste aantal km2 is al beschouwd in PlanMER van PNZ 2022-2027.
KRM-aanwijzing Zuidelijke Doggersbank en grenscorrectie Centrale Oestergronden	Nee	Betreft de bescherming van het gebied de Zuidelijke Doggersbank onder de KRM en het aanpassen van de begrenzing van Centrale Oestergronden zodat er geen overlap tussen beide KRM gebieden plaatsvindt. De te nemen maatregelen blijven gelijk, zoals eerder aangegeven in PNZ 2022 - 2027.
Ontwerpproces mijnbouw in relatie tot windenergie op zee	Nee	Betreft afspraken over processtappen en eventuele wijzigingen van beleidsinstrumenten hoe tot optimale inpassing te komen, procesafspraken hebben op zichzelf geen effect.
Afspraken over kabels en leidingen in bufferzones voor scheepvaartveiligheid rondom windenergiegebieden	Deels	Betreft generieke afspraken over processtappen, waarvan specifieke milieueffecten niet zijn te bepalen omdat deze situatieafhankelijk zijn. Kabels en leidingen voor aanlanding van windenergie op zee worden in het PlanMER voor pVAWOZ en PAWOZ – Eemshaven onderzocht. Daarom gaat het PlanMER voor de PH hier niet op in. Indien de afspraken ook gaan gelden voor andere kabels en leidingen wordt in het PlanMER in generieke zin ingegaan op de effecten van de voorgenomen beleidsaanpassingen, indien initiatieven voor de betreffende kabels en/of leidingen mer-plichtig zijn.
Duurzame Blauwe Economie	Nee	Betreft actualisatie van tekst, zonder ruimtelijke impact of milieueffecten.
Bescherming Noordzee infrastructuur	Nee	Betreft mogelijke tekstuele aanpassingen zonder ruimtelijke impact of milieueffecten.
Greater North Sea Basin Initiative	Nee	Betreft inzicht in voortgang initiatief, zonder ruimtelijke impact of milieueffecten.
Belang van visserij concreter beschrijven	Nee	Het nader uitwerken van aspecten die in toekomstige ruimtelijke afwegingen beschouwd moeten worden is een procesafspraak. Ruimtelijke impact en milieueffecten zijn alleen te bepalen als deze procesafspraak op een concreet te maken afweging wordt toegepast.
Solitaire windturbines	Nee	Solitaire windturbines zijn vergunningplichtige activiteiten onder de Omgevingswet maar zijn niet mer-plichtig. Bij de vergunningverlening worden alle relevante belangen afgewogen

2.2 Windenergiegebieden en omliggende scheepvaartroutes

Windenergiegebieden

In het PNZ is in totaal, dus in combinatie met eerder aangewezen windenergiegebieden, ruimte aangewezen die voldoende is voor circa 21 GW in 2031. Voor het behalen van de klimaatdoelen is 50 GW aan windenergie op zee vereist in 2040. Voor de periode na 2031 zijn echter geen windenergiegebieden aangewezen. Om de continuïteit van de uitrol van windenergie op zee na 2031 te borgen is een tijdige aanwijzing van nieuwe windenergiegebieden nodig. Dat kan niet wachten tot een nieuw Programma Noordzee 2028-2033 vanwege de lange voorbereidingstijden van de benodigde energie-infrastructuur (minimaal circa 8 jaar, maar mogelijk tot circa 12 jaar voor energie-knooppunten op zee) en de benodigde voorbereidingstijd van kavelbesluiten en bouwtijd van windparken (samen circa 7 jaar). Daarom is een Partiële Herziening van het Programma Noordzee 2022-2027 nodig.

Omliggende scheepvaartroutes

Windenergiegebieden kunnen niet doorvaren worden, en dat betekent dat de scheepvaart beperkt wordt in navigatiemogelijkheden en gebruik moet maken van routes, daar waar die eerder soms nog niet nodig waren of bestonden. De begrenzing van windenergiegebieden kan daarom bepalend zijn voor de ligging van nieuwe of de aanpassing van bestaande scheepvaartroutes. Andersom kunnen bestaande of benodigde scheepvaartroutes bepalend zijn voor de locaties van windenergiegebieden. Daarom worden windenergiegebieden en scheepvaartroutes in samenhang bezien. De aanwijzing van windenergiegebieden vindt plaats in de PH. De vastlegging van *clearways* – dit zijn nationale routes die vrij worden gehouden van constructies en waarvoor geen internationale routeringsmaatregelen nodig zijn - vindt niet in de PH plaats, maar via de Omgevingsregeling bij de Omgevingswet. Als blijkt dat aanvullend internationale routeringsmaatregelen nodig zijn, dan worden deze in internationaal verband door de *International Maritime Organization (IMO)* vastgesteld.

2.3 Zandwinning

Zandwinning dient meerdere doelen, namelijk door middel van kustsuppleties bijdragen aan de kustbescherming en het behoud van de kust, en levering van grondstoffen voor bouwwerken en infrastructuur. De beleidskaders voor zandwinning zijn beschreven in de zandwinstrategie (Beleidsnota Noordzee 2016-2021). In het PNZ is aangegeven dat een herijking van de zandwinstrategie op termijn nodig zal zijn. De Kamerbrief "Tussenresultaten Kennisprogramma Zeespiegelstijging"[8] stelt dat door zeespiegelstijging meer zand nodig zal zijn om de kust te beschermen. Om de beschikbare zandvoorraad zeker te kunnen blijven stellen bij toenemende ruimtelijke claims (waaronder de toename van kabels en leidingen voor de aanlanding van opgewekte energie in windparken), is het nodig voldoende ruimte voor zandwinning te reserveren in de PH.

Aanvullend is het de bedoeling vervolgacties ter voorbereiding van mogelijke beleidsaanpassingen in een volgend PNZ 2028-2033 te benoemen in de PH. Tevens dient het afwegingskader "gebruik van voor zandwinning gereserveerd gebied" uit het PNZ gecorrigeerd te worden in de PH, zodat extra kosten voor de beheerder als gevolg van kabeltracering door voor zandwinning gereserveerd gebied, bij de initiatiefnemer komen te liggen. Deze correctie van het bestaande kader heeft geen ruimtelijke implicaties of milieueffecten, en wordt daarom niet in het PlanMER onderzocht.

8 Kamerstukken II 2022-23 36 200 J, nr. 7

2.4 Medegebruik binnen windparken

De huidige vormen van medegebruik binnen een windpark zijn aquacultuur, passieve visserij, natuurontwikkelingen en vormen van duurzame energie anders dan windenergie. In de PH worden alleen mogelijke procesaanpassingen vastgelegd om tot optimale kansen voor deze vormen van medegebruik te komen. Deze mogelijke procesaanpassingen hebben geen ruimtelijke gevolgen of milieueffecten en worden daarom niet in het PlanMER onderzocht waarvoor deze NRD is opgesteld. Voor activiteiten die onder medegebruik vallen dient een separate vergunning te worden aangevraagd onder de Omgevingswet. Een ecologische effectbeoordeling is onderdeel van deze vergunningverleningsprocedure.

2.5 Grenscorrectie Borkumse Stenen

Bijlage 1 van het Programma Noordzee bevat het Programma van Maatregelen Kaderrichtlijn Mariene Strategie, ook bekend als Mariene Strategie deel III (MS3). In PNZ 2022-2027 is het oppervlak van de Borkumse Stenen vastgesteld op 683 km^2. De begrenzing is correct opgenomen in MS3 maar het oppervlak staat incorrect op 653 km^2. Het benoemde oppervlak van de Borkumse Stenen in MS3 wordt nu alsnog in de Partiële Herziening gecorrigeerd naar 683 km^2. Dit betreft enkel een tekstuele correctie. Dit heeft geen ruimtelijke gevolgen of milieueffect en wordt daarom niet in dit PlanMER onderzocht waarvoor deze NRD is opgesteld.

2.6 Aanwijzing Zuidelijke Doggersbank als KRM-gebied en grenscorrectie Centrale Oestergronden

In het PNZ 2022-2027 is vastgelegd dat een strook ten zuiden van het Natura2000-gebied Doggersbank, de Zuidelijke Doggersbank, wordt vrijgehouden van bodemberoerende visserij. De milieueffecten van het vrijhouden van dit gebied van bodemberoerende visserij zijn reeds onderzocht in het PlanMER bij het Nationaal Waterprogramma 2022-2027. Toentertijd werd gedacht dat dit onder de Natura 2000-regelgeving zou kunnen worden beschermd. Dat blijkt bij nader onderzoek niet het geval te zijn, het gebied voldoet niet aan het benodigde habitatprofiel. Om het gebied toch een beschermde status te geven wordt ervoor gekozen het aan te wijzen als KRM-gebied. Dit is ook zo gecommuniceerd met het Noordzeeoverleg in mei 2022. Zie onderstaande kaart, waarin de betreffende strook is omcirkeld. Er verandert niets aan de locatie en omvang van het gebied en de intentie blijft om conform de Noordzeeakkoord[9]-afspraak het gebied via de artikel 11-procedure uit het Gemeenschappelijk Visserijbeleid te vrijwaren van bodemberoerende visserij. Om ervoor te zorgen dat er geen overlap tussen KRM-gebieden is, wordt de begrenzing van de noordwestelijke hoek van KRM-gebied Centrale Oestergronden aangepast. Zie onderstaande kaart waar de betreffende hoek met een pijl staat aangegeven. Beide wijzigingen zijn administratief en kennen geen ruimtelijke of milieueffecten en worden daarom niet in het PlanMER onderzocht waarvoor deze NRD is opgesteld.

9 Met het Noordzeeakkoord geven overheid en stakeholders samen invulling aan de drie grote transities op de Noordzee: energie, natuur en voedsel en de samenhang daartussen. Daarnaast wordt met het Noordzeeakkoord een bijdrage geleverd aan de invulling van het nationale klimaatakkoord en de internationale afspraken van het Parijs-akkoord.

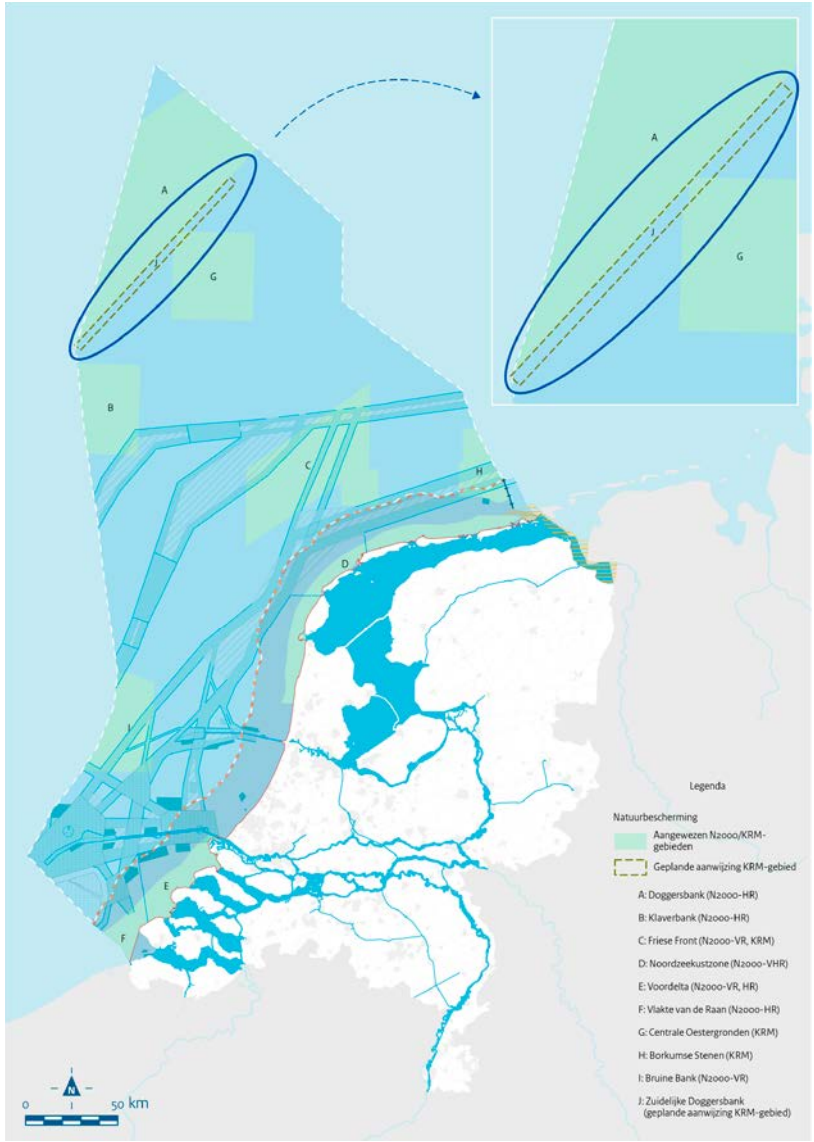

Figuur 2.1 Indicatie van het aan te wijzen KRM-gebied (omcirkeld) en huidige overlap tussen Zuidelijke Doggersbank (A) en Centrale Oestergronden (G) (met pijl aangegeven)[10]

2.7 Ontwerpproces mijnbouw in relatie tot windenergie op zee

Het PNZ beschrijft het ontwerpproces voor mijnbouw in relatie tot windenergie op zee. Beide activiteiten vragen om ruimte. Dat wil zeggen dat in het PNZ de werkwijze beschreven staat hoe bij de voorbereiding van kavelbesluiten de ligging van windparken en installaties voor de winning van olie en gas en de opslag van CO_2 op elkaar worden afgestemd. De minister voor KE en de staatssecretaris Mijnbouw hebben in de Kamerbrief [11] over de ruimtelijke samenhang tussen windparken en mijnbouwactiviteiten op zee toegezegd om indien nodig beleidsinstrumenten te ontwikkelen of aan te passen, gericht op een optimale inpassing van beide activiteiten en het voorkomen van ruimtelijke spanningen. Daartoe wordt eerst een analyse gemaakt van de mogelijkheden van bestaande beleidsinstrumenten. Als blijkt dat beleidsinstrumenten gewijzigd gaan worden, kan dit gevolgen hebben voor bovengenoemde procesbeschrijvingen in het PNZ. Mogelijke aanpassingen aan deze procesbeschrijving hebben geen ruimtelijke impact of milieueffecten en worden daarom niet in het PlanMER onderzocht waarvoor deze NRD is opgesteld[12].

10 De kaart 'Natuurgebieden op de Noordzee' (links weergegeven) is afkomstig uit het PNZ 2022 – 2027, waarbij deze congruent is gemaakt met afspraken uit het Noordzeeakkoord over instandhoudingsmaatregelen, zoals deze in 2020 zijn vastgesteld.

11 Kamerstukken II 2022-23 34 682, nr. 161

12 Toekomstige windparken in aan te wijzen windenergiegebieden kunnen wel leiden tot gevolgen voor mijnbouw. Deze mogelijke gevolgen worden wel onderzocht in het PlanMER. In meer detail komen worden de ruimtelijke impact en milieueffecten van windparken en mijnbouwinstallaties beschouwd bij kavelbesluiten en vergunningverlening.

2.8 Afspraken kabels en leidingen in bufferzone scheepvaartveiligheid

Tussen windenergiegebieden en scheepvaartroutes wordt een ruimte vrijgehouden als veiligheidsbuffer. Schepen mogen in noodgevallen in deze bufferzone uitwijken of ankeren. Het 'Ontwerpcriterium veilige afstanden tussen scheepvaartroutes en windparken' in bijlage 3 van het Programma Noordzee gaat in op een voldoende veilige breedte van deze bufferzone.

Er gelden momenteel geen regels of afspraken voor de plaatsing van andere kabels en leidingen in de bestaande of geplande bufferzone. Om schade aan kabels en leidingen zoveel mogelijk te voorkomen, en om de mogelijkheid van ankeren in geval van nood zo min mogelijk te belemmeren door aanwezige kabels en leidingen, is het wenselijk om hier in de ruimtelijke inpassing al in een vroeg stadium zo veel mogelijk rekening mee te houden. Met de verwachte snelle ruimtelijke ontwikkelingen op de Noordzee is er behoefte aan een integrale afweging en meer duidelijkheid aan de voorkant van traceringsprojecten. Daarom zal worden onderzocht of in de Partiële Herziening (PH) beleidsuitgangspunten kunnen worden geformuleerd om een integrale afweging te kunnen maken. Deze uitgangspunten zullen een generiek karakter hebben en zullen zo nodig ruimte bieden voor maatwerkoplossingen. De uitgangspunten zullen betrekking hebben op nieuwe traceringen voor kabels en leidingen voor de aanlanding van opgewekte energie uit windparken. Aanvullend wordt onderzocht of deze uitgangspunten ook kunnen gaan gelden voor nieuwe initiatieven van andersoortige kabels en leidingen zoals voor gas, olie, CO2, waterstof en telecom.

In de tracering van te onderzoeken energieverbindingen in het kader van pVAWOZ en PAWOZ-Eemshaven zal rekening worden gehouden met deze uitgangspunten. De bijbehorende PlanMER-en gaan in op de betreffende milieueffecten. Voor andere initiatieven voor kabels en leidingen zijn toekomstige tracés onbekend. Daarom is het niet mogelijk specifieke milieueffecten van de nieuwe uitgangspunten voor deze initiatieven te bepalen. Omdat het bij buisleidingen (zoals olie, gas, CO_2, evt. H_2) gaat om mer-plichtige activiteiten, zal in het PlanMER van de PH wel in generieke zin en op een hoog abstractieniveau worden ingegaan op mogelijke effecten. Aangezien de aanleg van telecomkabels niet mer-plichtig is, gaat het PlanMER daar niet op in.

2.9 Verkennend Programma Duurzame Blauwe Economie

Het verkennend programma Duurzame Blauwe Economie (DBE) heeft als doel duurzaam gebruik van de Noordzee te faciliteren. Het PNZ bevat een beschrijving van het DBE. De opzet van dit programma is aan verandering onderhevig en daarom wordt de tekst rondom het verkennend programma DBE in de Partiële Herziening geactualiseerd indien nodig. Het verkennend programma DBE is niet kaderstellend. De actualisatie van de tekst heeft geen ruimtelijke gevolgen of milieueffecten en wordt daarom niet in het PlanMER onderzocht waarvoor deze NRD is opgesteld.

2.10 Bescherming Noordzee-infrastructuur

De dreiging vanuit statelijke actoren tegen de infrastructuur op de Noordzee is nog steeds actueel. Naar aanleiding van de Kamerbrief over strategie voor bescherming van de Noordzee-infrastructuur, die de minister van IenW op 8 februari 2023 naar de Tweede Kamer heeft gestuurd [13] wordt de tekst over dit onderwerp in de PH mogelijk aangepast. Een belangrijk onderdeel van de strategie vormt de borging van de beschikbaarheid, continuïteit, integriteit en vertrouwelijkheid van de vitale processen ten aanzien van energiedistributie en internet- en dataverkeer.

Belangen en dreigingen voor de Noordzee-infrastructuur worden momenteel in kaart gebracht. Doel is om meer inzicht te krijgen in mogelijk noodzakelijke maatregelen om de Noordzee-infrastructuur te beschermen en om de *governance* te verduidelijken. In de PH worden deze nieuwe inzichten indien nodig verwerkt. De mogelijke wijzigingen zijn tekstuele aanpassingen zonder ruimtelijke gevolgen of milieueffecten.

13 Kamerstukken II 2022-23 33 450, nr.118

2.11 Greater North Sea Basin Initiative

Zoals opgenomen in het PNZ, is Nederland in 2021 een verkenning gestart naar versterkte integrale samenwerking tussen de Noordzeelanden rondom het duurzame (ruimtelijke) gebruik van de Noordzee. Dit initiatief van verkenning heet het Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI).

Op basis van verschillende internationale (ministers)conferenties wordt toegewerkt naar een verklaring met procesafspraken hoe de samenwerking te versterken. Ook kunnen acties worden afgesproken over de rol van en de samenwerking tussen verschillende internationale gremia. In de PH wordt de tekst over het GNSBI geactualiseerd. Daarbij wordt ingegaan op afspraken uit de verklaring.

Daarnaast wordt geschetst hoe het GNSBI verder wordt vormgegeven in de toekomst en wat dat betekent voor voorbereidingen van het Programma Noordzee 2028-2033.
Als resultaat van het GNSBI kunnen in internationaal verband acties worden afgesproken die in een later stadium doorwerken op nationale ruimtelijke planvorming of kaders. Mogelijke doorwerking van het GNSBI krijgt zijn beslag in het Programma Noordzee 2028-2033. Daarbij wordt een plan-mer-procedure doorlopen. In de PH gaat het nu om tekstuele aanpassingen zonder ruimtelijke gevolgen of milieueffecten.

2.12 Belang van visserij concreter beschrijven

In het PNZ en het Noordzeeakkoord staat dat het cruciaal is om tot een rendabele en duurzame visserij te komen die naar aard en omvang past bij de nieuwe situatie op de Noordzee. Het nationale belang van duurzame voedselwinning en verduurzaming van de visserij, zoals verwoord in de NOVI, is uitgewerkt in het Programma Noordzee. Ook nu wordt bij ruimtelijke besluiten rondom nationale belangen het belang van visserij meegewogen. In de PH worden de aspecten die daarbij belicht moeten worden uitgewerkt, zoals dat ook voor andere nationale belangen uit de NOVI is gedaan in het PNZ. Het gaat om het inzichtelijk maken van de betekenis van het gebied voor visserij indien de afweging met ander gebruik aan de orde is, zodat het nationale belang uit de NOVI van duurzame voedselwinning en verduurzaming van de visserij gerichter is mee te wegen. Dit voornemen wordt beschouwd als een procesafspraak en wordt niet onderzocht in het PlanMER. Eventuele ruimtelijke gevolgen en milieueffecten van deze procesafspraak zijn namelijk pas te onderzoeken als deze wordt toegepast.

2.13 Solitaire windturbines

In het Noordzeeakkoord is een positieve grondhouding vastgesteld naar de elektrificatie van olie- en gasplatforms en wordt erkend dat dit aanzienlijke CO_2-besparing kan opleveren. Met de mogelijkheid van het plaatsen van één of maximaal twee solitaire windturbines wordt dit doel bereikbaar voor mijnbouwplatforms (mijnbouwwerken) verder op zee, waar aansluiting aan elektrische infrastructuur niet, of nog niet mogelijk is. Deze turbines vormen geen windpark of onderdeel daarvan en vallen derhalve niet binnen de reikwijdte van de Wet Windenergie op zee. Binnen het vergunningskader van de Omgevingswet is een volledige toetsing mogelijk van deze activiteit en kunnen er voorschriften worden verbonden aan de vergunningen om de activiteit op een wenselijke manier plaats te laten vinden.

Het is van belang om deze activiteit in te kaderen door er in het Programma Noordzee een maatschappelijke functie aan te verbinden op basis waarvan vergunningen kunnen worden beoordeeld. Het voornemen is om op te nemen dat solitaire windturbines alleen worden toegestaan als deze significant bijdragen aan het verminderen of vermijden van broeikasgase-missies van mijnbouwplatforms. Daarnaast is er in het Noordzeeakkoord afgesproken dat windparken in beginsel niet worden toegestaan in Natura-2000 en KRM-gebieden en het voornemen is om dit principe van toepassing te verklaren op solitaire windturbines door dit op te nemen in het Programma Noordzee.

Mogelijke effecten van solitaire turbines worden niet in het PlanMER beschouwd omdat deze niet MER-plichtig zijn. Wel is het de bedoeling om vergunde solitaire windturbines mee te nemen bij actualisaties van het Kader Ecologie en Cumulatie (KEC). Nog bezien wordt of het nodig is dit vast te leggen in de PH.

3 Windenergie en omliggende scheepvaart-routes en clearways

3.1 Reikwijdte: opgave, gebieden, tijdshorizon

3.1.1 Te onderzoeken opgave windenergiegebieden

Veronderstelde opgave in PNZ 2022-2027

In het PNZ werd ervan uitgegaan dat de PH zou moeten voorzien in een aanvullende ruimtelijke reservering voor 17 GW windenergie op zee voor de periode na 2030. Hierbij werd uitgegaan van de onderkant van een toen veronderstelde bandbreedte van 38-72 GW in 2050. Op basis van nieuwe inzichten ten aanzien van de klimaatdoelen blijkt de onderkant van deze bandbreedte onvoldoende. Daarnaast heeft het wegvallen van fossiele energie uit Rusland geleid tot een grotere noodzaak van energieonafhankelijkheid. De energiebehoefte en wat dit betekent voor de vraag naar windenergie op zee is inmiddels nader onderbouwd[14].

Recente inzichten in opgave voor 2040

De doelstelling van het kabinet is om rond 2030[15] 21 GW aan windenergie gerealiseerd te hebben. Op basis van de meest recente scenario's heeft het kabinet de ambitie om in de verdere stappen voor de uitrol van windenergie op zee na 2030 door te groeien naar circa 50 GW in 2040 en circa 70 GW in 2050, om te voorzien in de benodigde elektriciteitsvraag en de productie van een strategische hoeveelheid waterstof. Of deze ambitie haalbaar is, gaat het kabinet onderzoeken[16].

14 Kamerstukken II 2021-22 33561, nr. 54
15 Kamerstukken II 2021-22 33 561, nr. 53
16 Kamerstukken II 2021-22 33 561, nr. 54

50 GW is het opgesteld vermogen aan windparken dat, zoals in het *Nationaal Plan Energiesysteem (NPE)* is opgenomen, naar verwachting nodig is om te voldoen aan de verwachte energievraag in 2040. Zoals is toegelicht in de Kamerbrief over de contouren van het *Nationaal Plan Energiesysteem*[17] moeten, met de ambities uit het fit-for-55 pakket om het *Emission Trading System* (ETS) aan te scherpen, de elektriciteitssector en industrie in 2040 netto nul uitstoot van broeikasgasemissies bereiken. Vanuit de industrie zal daarom de vraag naar duurzame energie in de komende decennia flink stijgen. Volgens datzelfde NPE zijn voorbereidingen nodig op de mogelijke ontwikkeling en inpassing van 70 GW aan opgesteld vermogen voor windenergie op zee in 2050. Dit vermogen is, net zoals de genoemde 50 GW in 2040, gebaseerd op de verwachte ontwikkeling van de vraag naar duurzame energie en de verwachte mix van duurzame energiebronnen.

Om tot 50 GW in 2040 te kunnen komen is aanvullend op 21 GW in 2031 een extra hoeveelheid opgesteld vermogen van 29 GW nodig. Welk deel van de benodigde ruimte hiervoor in de PH moet worden aangewezen en wat kan wachten tot het volgende Programma Noordzee (2028-2033) is hierna toegelicht.

Opgave voor PH

De opgave voor de PH is om windenergiegebieden aan te wijzen met ruimte voor tenminste 23-26 GW aan opgesteld vermogen van windenergie op zee. Deze opgave is bepaald op basis van de redenering dat in de PH voldoende ruimte moet worden aangewezen om de continuïteit van de realisatie te kunnen waarborgen richting 2040. Daarbij moet rekening worden gehouden met lange voorbereidingstijden voor energie-infrastructuur. Ook voor de (voorbereiding van) kavelbesluiten is het nodig windenergiegebieden te hebben aangewezen. Rekening houdend met voorbereidingstijden van 11 of 12 jaar, is tenminste ruimte nodig voor 23 of 26 GW[18]. Bij aanwijzing van 23-26 GW kan het restant om te komen tot 29 GW (3-6 GW) in een volgend Programma Noordzee voor de periode 2028-2033 (PNZ 2028-2033) worden aangewezen. Dit geeft de benodigde ruimte voor een opgesteld vermogen van 50 GW in 2040.

17 Kamerstukken II 2021-22 32 813 en 31 239, nr. 1053
18 Over het PNZ 2028-2033 moet eind 2027 zijn besloten. Bij een voorbereidingstijd van 11 of 12 jaar kan energie-infrastructuur voor daarin aan te wijzen windenergiegebieden gereed zijn eind 2038 of eind 2039. Over de energie-infrastructuur die voor 2038 of 2039 gerealiseerd moet zijn, is het dus nodig eerder te besluiten. Bij een voorbereidingstijd van 11 jaar of 12 jaar, Het is de bedoeling dat de PH voor die besluiten houvast geeft, voor zover het PNZ 2022-2027 daarin niet voorziet.

3.1.2 Te onderzoeken (zoek)gebieden voor windenergie

In de PH worden zowel zoekgebieden onderzocht als (delen van) reeds aangewezen gebieden die onbenut blijven bij uitvoering van de Aanvullende Routekaart 2030. In het PNZ 2022-2027 is namelijk afgesproken dat de (delen van de) daarin aangewezen windenergiegebieden die onbenut blijven na de realisatie van in totaal 21 GW tot circa 2030, worden heroverwogen in de PH waarvoor deze NRD wordt opgesteld.

De volgende gebieden worden beschouwd voor de opgave van tenminste 23-26 GW in de PH:

- Zoekgebied 6/7[19]
- Zoekgebied Doordewind (west)
- Doordewind: reeds aangewezen maar onbenut deel van dit gebied
- Lagelander: reeds aangewezen maar geheel onbenut. Dit gebied wordt ten behoeve van de besluitvorming alleen als terugvaloptie beschouwd, als er in de andere gebieden onvoldoende ruimte is te vinden. In het PlanMER wordt het gebied wel onderzocht.

In figuur 3.1 is een kaart te zien met de ligging van deze gebieden. Deze is ook beschikbaar als afzonderlijke bijlage. Zoekgebieden hebben geen formele status en kunnen van vorm en ligging veranderen. In paragraaf 3.1.3 is beschreven hoe tot deze gebieden is gekomen.

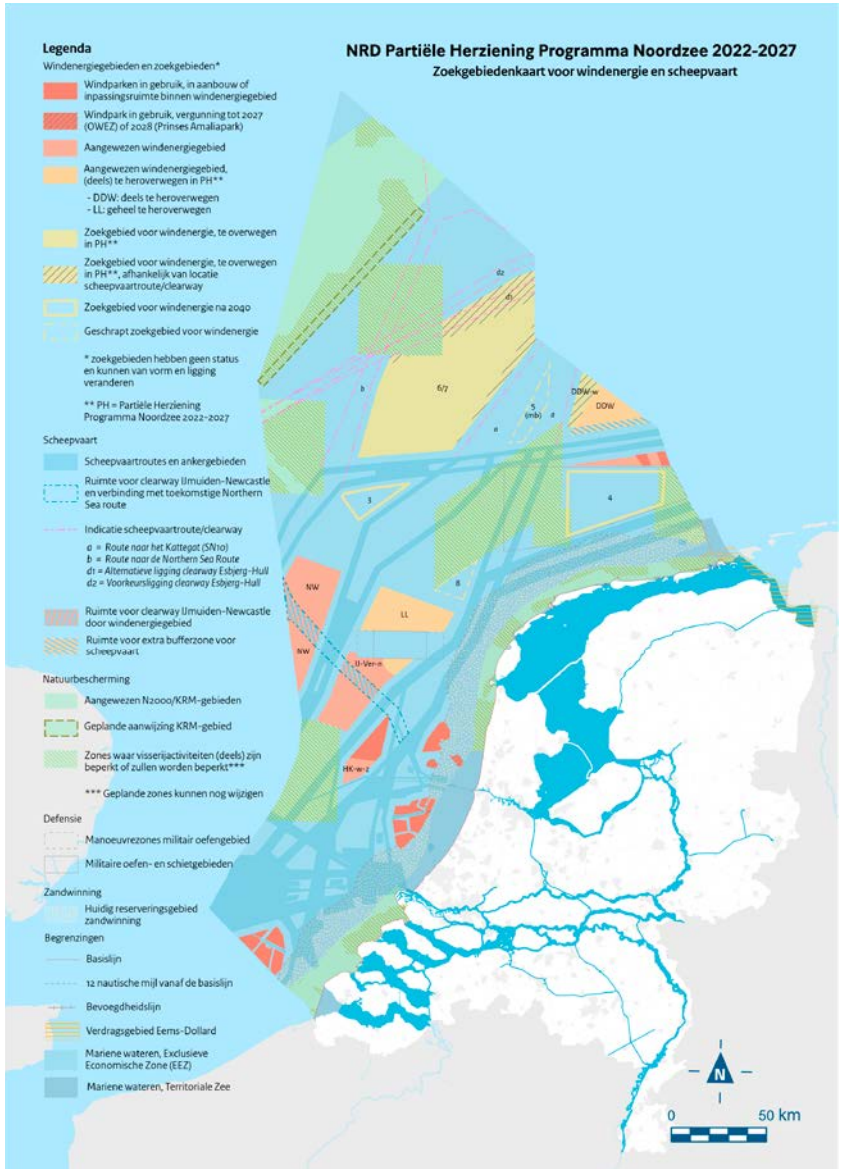

Figuur 3.1 Zoekgebiedenkaart voor windenergie en scheepvaart

19 Zoekgebied 6/7 is een samenvoeging van twee eerder gedefinieerde zoekgebieden 6 en 7, inclusief de tussenliggende ruimte en een aangepaste begrenzing. Zie paragraaf 3.1.3.

3.1.3 Trechtering naar te onderzoeken gebieden

Doordewind en Lagelander

In het PNZ 2022-2027 zijn de gebieden Nederwiek, Lagelander en Doordewind aangewezen, destijds onder de naam van gebied 1, 2 en 5, en zijn de gebieden IJmuiden Ver (noord) en het zuidelijk deel van Hollandse Kust (west) herbevestigd. Deze gebieden tezamen bieden maximaal ruimte voor 16,7 GW aan windenergie. De voorwaarde die in het PNZ is afgesproken is dat hiervan tot en met 2030 maximaal 10,7 GW wordt benut voor de realisatie van 21 GW. De (delen) van windenergiegebieden die na uitvoering van de Aanvullende Routekaart 2030 onbenut blijven, worden heroverwogen in deze PH. Het gaat om de gebieden **Lagelander** (voorheen gebied 2) en **een deel van Doordewind** (voorheen gebied 5). Vanwege de aanwezigheid van mijnbouwplatforms en de belangen van tongvisserij wordt Lagelander alleen als terugvaloptie beschouwd, wanneer in de andere gebieden onvoldoende ruimte is te vinden.

Zoekgebied 6/7 en Doordewind (west)

In het PlanMER worden zoekgebied 6/7 en Doordewind (west) onderzocht als potentieel windenergiegebied. . De overwegingen daarbij zijn:

- **Zoekgebied 6/7.** Zoekgebieden 6 en 7 zoals aangegeven op de zoekgebiedenkaart van het vigerende PNZ 2022-2027 zijn gescheiden door een open ruimte omdat tijdens het identificeren werd gedacht aan een maximale omvang van 10 GW voor zoekgebieden in verband met de efficiënte bedrijfsvoering van windparken. Bij te veel windparken naast elkaar nemen de turbines te veel wind van elkaar weg. De reden om in het afwegingsproces voor de PH het gebied als één geheel te beschouwen - zoekgebied 6/7 - is dat op die manier weloverwogen keuzes gemaakt kunnen worden over de indeling van het totale gebied, waarbij zowel de efficiëntie van windparken, inclusief bijbehorende infrastructuur, als de gevolgen voor ander gebruik en natuur worden beschouwd. In vergelijking met het PNZ 2022-2027 is de begrenzing van zoekgebied 6/7 aangepast op basis van nieuwe inzichten over de situering van enkele omliggende scheepvaartroutes.
- **Doordewind (west).** Naar aanleiding van de ruimtelijke planning op de Duitse Exclusieve Economische Zone (EEZ) wordt onderzocht of de scheepvaartroute SN10 is te versmallen (zie kaart in figuur 3.1). Om te voorkomen dat in dat geval schepen te maken krijgen met een abrupte versmalling van de scheepvaartroute wordt in het Nederlandse deel van de SN10 een geleidelijke versmalling gecreëerd. Daarmee ontstaat een nieuw zoekgebied voor windenergie, Doordewind (west), als toevoeging aan het reeds aangewezen windenergiegebied Doordewind.

Gebieden die niet in het kader van de PH worden onderzocht

In het PNZ zijn zoekgebieden geïdentificeerd die in aanmerking komen om in de beoogde Partiële Herziening te worden aangewezen. Het betreft: zoekgebied 3, 4, 5 middenberm, 6, 7 en 8 (zie ook paragraaf 9.4 van het vigerende PNZ, zoekgebiedenkaart). In het PlanMER voor het PNZ 2022-2027[20] staat hoe deze zoekgebieden tot stand zijn gekomen. Deze beschrijving wordt tevens opgenomen in het PlanMER voor de PH. De volgende zoekgebieden worden niet in de PH overwogen maar kunnen wel in het PNZ 2028-2033 aan de orde komen. De overwegingen daarbij zijn:

- **Zoekgebied 3** biedt maximaal ruimte voor 2 GW. Grenzend aan het gebied vindt veel mijnbouw plaats, dit conflicteert met windenergie. Het is te verwachten dat afbouw van mijnbouw plaats vindt richting 2050. Omdat het gebied voor windenergie na 2040 mogelijk te vergroten is, is ervoor gekozen om in de PH dit gebied niet te beschouwen.
- **Zoekgebied 4** is een defensieoefengebied. Hier vinden militaire oefeningen in de lucht plaats. Er is onderzoek gaande of dit gebied in de toekomst (deels) is te benutten voor windenergie. Gezien de complexiteit van het onderzoek en de daarvoor benodigde tijd is ervoor gekozen om in de PH dit gebied niet te beschouwen.

Zoekgebieden die afvallen

De volgende zoekgebieden vallen af, niet alleen voor de PH maar ook voor een PNZ 2028-2033:

- **Zoekgebied 5 middenberm** bevindt zich in het midden van gereserveerde ruimte voor de scheepvaartroute SN10. In eerste instantie werd gedacht dat er wellicht ruimte zou zijn tussen twee verkeersbanen. Onderzoek heeft uitgewezen dat windparken hier gepaard gaan met onevenredige veiligheidsrisico's in relatie tot scheepvaart. Bovendien wordt momenteel naar aanleiding van Duitse planvorming overwogen de SN10 te versmallen, waardoor Doordewind (west) nu als zoekgebied wordt beschouwd. 5 middenberm wordt vanwege de ongunstige ligging voor scheepvaartveiligheid en – bereikbaarheid niet verder beschouwd als mogelijk toekomstig windenergiegebied.
- **Zoekgebied 8.** Een windpark in dit (relatief kleine) gebied, dat vlakbij een bocht in een scheepvaartstelsel ligt, zou gepaard gaan met hoge scheepvaartveiligheidsrisico's. Daarom valt dit zoekgebied af.

20 Aanvullend PlanMER voor het Aanvullend Ontwerp van het Programma Noordzee 2022-2027, ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2021

3.1.4 Referentie

Als referentie wordt uitgegaan van de windparken die in het kader van de Aanvullende Routekaart 2030 worden gerealiseerd, en van de windparken die daarvoor gerealiseerd zijn. Deze zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Projecten	Capaciteit (GW)	Status
Luchterduinen	0,129	Gerealiseerd
Gemini Windpark	0,600	Gerealiseerd
Borssele I, II, III, IV, V	1,502	Gerealiseerd
Hollandse Kust (zuid) I, II, III, IV	1,520	Gerealiseerd
Hollandse Kust (noord) V	0,760	Gerealiseerd
Hollandse Kust (west) VI, VII	1,516	Tender-/bouwfase
IJmuiden Ver I, II, III, IV	4,000	Nog te realiseren
IJmuiden Ver (noord) V, VI	2,000	Nog te realiseren
Nederwiek I, II, III	6,000	Nog te realiseren
Hollandse Kust (west) VIII	0,700	Nog te realiseren
Ten noorden van de Waddeneilanden	0,700	Nog te realiseren
Doordewind I	2,000	Nog te realiseren

3.1.5 Energie-infrastructuur binnen windenergiegebieden

Tracés voor kabels en leidingen die de opgewekte windenergie uit toekomstige windparken aan land brengen worden onderzocht in het PlanMER en de integrale effectenanalyse die in het kader van pVAWOZ en PAWOZ worden opgesteld, en vallen buiten de scope van het PlanMER voor de PH. Echter, mogelijke locaties en effecten van kabels en leidingen binnen de te onderzoeken windenergiegebieden komen wel aan de orde in de PlanMER waarvoor deze NRD wordt opgesteld.

Om de opgewekte windenergie aan land te brengen zijn naast kabels en leidingen ook installaties op zee nodig die de verkregen wisselstroom omzetten in gelijkstroom, of in waterstof. Het is nog niet duidelijk of deze installaties gebouwd worden op platforms en/of eventueel op één of meer kunstmatige eilanden. Daarom worden beide opties onderzocht.
Mogelijk is in de periode na 2030 waterstofelektrolyse grootschalig toe te passen. In de PH wordt niet besloten over de vorm waarin de opgewekte energie aan land wordt gebracht, of daartoe ook waterstofelektrolyse plaats zal vinden en zo ja, in welke mate of op welke locatie. Toch worden de mogelijke effecten van eventuele waterstofelektrolyse voor zover mogelijk kwalitatief beschouwd, met de focus op zoekgebied 6/7, omdat dat gebied voor de hand ligt in het geval tot grootschalige toepassing van waterstofelektrolyse wordt overgegaan. Hierbij worden ook kennisleemten en aandachtspunten voor het vervolg in kaart gebracht.

3.1.6 Te beschouwen scheepvaartroutes en clearways

Zoekgebied 6/7 wordt begrensd door bestaande en toekomstige scheepvaartroutes/clearways (zie de kaart in figuur 3.1). Nieuwe routes of clearways zijn nodig om het scheepvaartverkeer langs toekomstige windparken in zoekgebied 6/7 te leiden. Daarom hangt het aanwijzen van windenergiegebieden direct samen met het bepalen van de toekomstige locaties van deze routes of clearways. Het gaat om de verbinding met de toekomstige Northern Sea Route, de clearway Esbjerg Hull, en de SN10 richting het Kattegat. Vanwege het grensoverschrijdende karakter van deze routes wordt samengewerkt met de buurlanden, met name met Duitsland en Denemarken. Ook in deze landen worden windenergiegebieden gepland met gevolgen voor scheepvaartroutes, en daarom worden toekomstige routes in gezamenlijkheid beschouwd. Zie in het kader hieronder hoe de ruimtelijke indicaties voor de scheepvaartroutes en beoogde clearways tot stand zijn gekomen.

3.1.7 Tijdshorizon

De tijdshorizon voor het beleid in de PH is 2022-2027. Bij de aanwijzing van windenergiegebieden wordt vanwege de voorbereidingstijd rekening gehouden met een tijdshorizon tot en met 2040 voor de realisatie van windparken, en tot en met 2080 voor de operationele fase van windparken. Mogelijke effecten van windparken op zee kunnen pas vanaf het moment optreden dat de realisatie start, dit is naar verwachting niet eerder dan 2030.

Aanpassing ruimtelijke indicaties voor toekomstige routes en clearways

De ruimtelijke indicaties voor toekomstige routes en *clearways* zijn in vergelijking met de zoekgebiedenkaart in het vigerend PNZ 2022-2027 aangepast op basis van nieuwe inzichten over locaties van mijnbouwplatforms, ecologische effecten en diepte, mogelijke versmalling van de SN10 en de benodigde omvang van het windenergiegebied. Ten opzichte van de zoekgebiedenkaart in het PNZ 2022-2027 zijn de ruimtelijke indicaties als volgt gewijzigd:

1. De verbinding met *The Northern Sea Route* is enigszins naar het oosten verplaatst, met als doel om de ondiepe delen van de Doggersbank te mijden. Hierdoor wordt opwoeling voorkomen en het is gunstig voor de toegankelijkheid voor schepen. Ook is zo beter rekening te houden met enkele mijnbouwplatforms.
2. De SN10 gaat mogelijk versmald worden op verzoek van de Duitse overheid. Het doel hiervan is om op de Duitse EEZ meer ruimte voor windenergie vrij te spelen. De mogelijkheden hiervan worden in gezamenlijkheid met Nederland, Duitsland en Denemarken onderzocht.
3. De beoogde ligging van de *clearway* Esbjerg Hull is gewijzigd. Hiervoor zijn twee alternatieven aangegeven, een zuidelijke ligging en een noordelijke ligging. Ten behoeve van de Duitse planvorming heeft het Rijk inmiddels een voorkeur opgegeven voor de noordelijke ligging (d2).

De Duitse besluitvorming over de ruimtelijke ordening op de Duitse EEZ loopt voor op de besluitvorming over de PH. Vandaar dat over de toekomstige ligging van routes en *clearways* deels al eerder besluiten genomen moeten worden, voor zover deze afhankelijk zijn van de Duitse planvorming.

3.2 Detailniveau onderzoek

3.2.1 Methodiek

Voor het PlanMER wordt per te beschouwen gebied een bandbreedte onderzocht voor de hoeveelheid windenergie die hier minimaal en maximaal te plaatsen is. Deze bandbreedte wordt vergeleken met de situatie dat alleen de Aanvullende Routekaart 2030 wordt uitgevoerd.

Zoekgebied 6/7 is dusdanig groot dat de gebiedsindeling (waar komen de windparken en welke deelgebieden binnen 6/7 blijven onbenut) sterk bepalend is voor de effecten. Daarom wordt niet alleen gewerkt met de bandbreedte voor het aantal GW dat in het gebied past, maar ook met uitersten voor de gebiedsindeling. De volgende stappen worden (deels iteratief) doorlopen:

1. In een *eerste stap* worden uitersten gedefinieerd, op basis van ruimtelijke behoeften van ander gebruik en voor natuur en op basis van het maximale potentieel voor windenergie. Hierdoor ontstaat een waaier van mogelijke gebiedsindelingen.
2. In een *tweede stap* wordt per te beoordelen aspect bekeken welke van deze gebiedsindelingen het minste effect heeft, en welke het meeste. Dit gebeurt kwalitatief, en waar zinvol en mogelijk. Hierbij wordt de aard en omvang ingeschat van het minimale en het maximale effect.
3. In een *derde stap* wordt onderzocht of en hoe de verschillende uitersten zijn te combineren, en wat dat in potentie betekent voor de energieopbrengsten, de milieueffecten en de effecten op ander gebruik.

3.2.2 Te beoordelen aspecten in het PlanMER

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de aspecten waarvoor mogelijke effecten worden bepaald. Naast de milieueffecten worden ook om effecten op ander gebruik ingeschat. Daarbij gaat het om de ruimtelijke gevolgen en de effecten op scheepvaartveiligheid. Waar mogelijk worden effecten van windparken zowel per windenergiegebied als cumulatief bepaald. Bij de meeste aspecten zullen de inschattingen indicatief en kwalitatief zijn, of in de vorm van een bandbreedte gepresenteerd worden.

Ecologische effecten worden bepaald door middel van de VECI-benadering, wat staat voor 'Verkenning Ecologische Cumulatieve Impact'. In het tekstkader dat volgt na onderstaande tabel, wordt dit nader toegelicht.

Toelichting bij VECI-benadering

De VECI ('Verkenning Ecologische Cumulatieve Impact') is een verbijzondering van de methode die in het Kader Ecologie en Cumulatie (KEC) wordt gebruikt, speciaal ontwikkeld voor het doen van minder kwantitatieve uitspraken voor de langere termijn, op een hoger abstractieniveau, maar met inbegrip van het voorzorgbeginsel. De aanpak berust op dezelfde principes als het KEC, maar heeft een signalerend karakter (meer kwalitatief dan kwantitatief), wat beter past bij de fase van planvorming zoals bij de Partiële Herziening en het detailniveau van het PlanMER.

Elementen van de VECI zijn:

- Expertanalyse van de meest recente dichtheidskaarten vogels, zeezoogdieren en mogelijke andere relevante soorten (o.a. vleermuizen) om te bepalen voor welke soorten het betreffende gebied relevant, c.q. van bijzondere waarde is;
- Inschatting toekomstige kritische soorten aan de hand van de Staat van Instandhouding, *Acceptable Level of Impact* (ALI) of andere ecologische norm;
- Additionele zeezoogdierverstoringsdagen op basis van een indicatieve effect-bepaling voor de nieuwe gebieden;
- Indicatie van mogelijke effecten op het ecosysteem op basis van een (globale) modellering van de effecten van de aanwezigheid van windturbines op hydro-dynamische processen in de Noordzee (temperatuurstratificatie).

*Tabel 3.1: te beoordelen aspecten in het PlanMER**

Categorie van aspecten	Aspecten	Kwalitatief of kwantitatief	Toelichting
Energie-opbrengst en vermeden emissies	Aantal GW Energieopbrengsten LCoE *(Levelized Costs of Energy)* CO_2-reductie	Kwantitatief	Het aantal GW geeft informatie over te installeren capaciteit, energieopbrengsten over de gegenereerde energie, LCoE
Ecologische effecten	Ecosysteem	Kwalitatief (VECI)	Destratificatie Verandering in troebelheid Verandering in primaire productie
	Bodemfauna	Kwalitatief	Effecten van habitatverandering en op diversiteit Zo mogelijk: indirecte effecten als gevolg van eventuele verplaatsing van visserij-activiteiten
	Vissen: beschermde soorten en overige soorten met een bepaalde status (bv. Ospar-soorten)	Kwalitatief	Onderwatergeluid Elektromagnetische velden Harde structuren.
	Vleermuizen (migratie)	Kwalitatief (VECI)	Aanvaringsrisico (barotrauma)
	Vogels	Kwalitatief (VECI)	Aanvaringsrisico Habitatverlies Barrièrewerking
	Zeezoogdieren	Kwalitatief (VECI)	Onderwatergeluid Elektromagnetische velden
	Gebiedsbescherming		N2000-gebieden (passende beoordeling) KRM-gebieden
Scheepvaart	Scheepvaartveiligheid	Deels kwantitatief, deels kwalitatief	Kwantitatieve bepalingen van kans op incidenten d.m.v. modelstudies naar scheepvaartroutes, aangevuld met kwalitatieve bepalingen. Gevolgen worden kwalitatief beschouwd.
	Bereikbaarheid	Kwalitatief	
	Mogelijkheid voor doorvaart	Kwalitatief	Focus op kleinere schepen
	Externe veiligheid	Kwalitatief	
Mijnbouw-activiteiten	Aantal (potentiële) platforms met minder ruimte voor helikopterbereikbaar-heid	Indicatief kwantitatief i.r.t. beschikbare ruimte	Betreft olie- en gaswinning en indien relevant en mogelijk CO2-opslag en waterstof opslag.
	Beschikbare ruimte voor seismologisch onderzoek onder-grondse opslag	Kwalitatief	Kwalitatieve beschouwing over mogelijke effecten
Visserij	De(relatieve) bijdrage aan de totale voedselproductie en aan het type visserij, betekenis voor sector, keten, gemeenschappen	Kwalitatief en waar mogelijk kwantitatief	
Mogelijke effecten van energie-infra-structuur	Aanvullend op bovenstaande aspecten: milieueffec-ten van waterstofelek-trolyse (warmte, brein)	Kwalitatief	
Cultureel erfgoed	Archeologische erfgoed (wrakken) Prehistorische landschappen	Kwalitatief	Kans op archeologische vondsten en prehistorische landschappen, vanwege mogelijke archeologische resten en paleontologische lagen.

** Waar relevant, worden grensoverschrijdende effecten beschreven in het PlanMER.*

4 Zandwinning

4.1 Te onderzoeken opgave

De beleidskaders voor zandwinning staan beschreven in een zandwinstrategie. In het Programma Noordzee 2022-2027 is benoemd dat deze herijkt moet worden. De volledige herijking van de zandwinstrategie vindt plaats in het volgende Programma Noordzee 2028-2033. Gezien de toegenomen ruimtedruk, mede door de energie-infrastructuur die nodig is om de op te wekken windenergie naar land te transporteren, is het in de PH al nodig ruimtelijk beleid op te nemen om zandwinning zeker te stellen. Ook is de hoeveelheid zand die nodig is voor kustveiligheid en areaalbehoud toegenomen.

In het PlanMER wordt een ruimtelijke aanpassing van de reserveringszone onderzocht. Het gaat om een zeewaartse uitbreiding van het reserveringsgebied voor zandwinning. Dit reserveringsgebied bevindt zich nu tussen de doorgetrokken -20 m en de 12 NM-lijnen uit de kust. De aanpassing zeewaarts is een uitbreiding met 2 NM, tot de doorgetrokken 14 NM-lijn uit de kust. De huidige ruimtelijke beslagleggingen door andere activiteiten zoals bestaande windparken staan niet ter discussie bij het uitbreiden van de huidige reserveringszone voor zandwinning. Dit zijn aangewezen en vergunde activiteiten.

Andere oplossingsrichtingen die de benodigde zandwinning kunnen borgen (denk aan het opruimen van munitie) worden benoemd als actiepunten in de PH. Nadere uitwerking van deze oplossingsrichtingen vindt plaats in een beleidsvoorbereidend traject, ten behoeve van de beoogde herijking van de zandwinstrategie in het PNZ 2028-2033.

4.2 Reikwijdte

4.2.1 Referentie en te beschouwen gebied

De referentiesituatie voor zandwinning gaat uit van de huidige zandwinstrategie en vigerend beleid. In het huidig beleid vindt zandwinning plaats in de reserveringszone die langs de gehele kust ligt tussen de doorgaande -20 m NAP-lijn tot 12 NM. In de referentiesituatie wordt met een sleephopperzuiger tussen de win- en suppletielocatie zand vervoerd. Het zand wordt regulier opgezogen in het reserveringsgebied voor zandwinning, tot een maximale diepte van 6 m.

Het alternatief voor zandwinning, waarvan de effecten bepaald worden in het PlanMER, is de zeewaartse uitbreiding van de reserveringszone voor zandwinning: 2 NM ten opzichte van de buitengrens van de huidige reserveringszone voor zand (zie figuur 4.1).

4.2.2 Tijdshorizon

De tijdshorizon voor de kwalitatieve analyse van effecten is tot 2100.

Figuur 4.1 Zoekgebiedenkaart voor uitbreiding ruimtelijke reservering zandwinning. Het huidige reserveringsgebied, tevens referentie, is niet gekleurd. In de voorgenomen zeewaartse uitbreiding van het reserveringsgebied is met groen aangegeven welke gebieden momenteel beschikbaar zijn voor winning. Met rood zijn de gebieden aangegeven waar in de huidige situatie sprake is van ander gebruik. Voor het PlanMER van de PH wordt het hele gebied tussen de 12 NM en de 14 NM lijn beschouwd.

4.3 Detailniveau onderzoek

In onderstaande tabel is weergegeven ten aanzien van welke aspecten de mogelijke effecten worden onderzocht. Dit gebeurt kwalitatief.

Tabel 4.1: Aspecten die voor voorgestelde beleidsaanpassingen t.a.v. zandwinning in kaart worden gebracht (waar relevant, worden grensoverschrijdende effecten beschreven in het PlanMER).

Categorie van aspecten	Aspecten	Kwalitatief of kwantitatief	Toelichting
(Hydro-) Morfologie	- Zandtransport - Stroming - Morfologie van de bodem na winning - Slib en vertroebeling	Kwalitatief	Effecten op de waterbeweging en de gevolgen voor het transport van zand en slib
Ecologische effecten	Habitat-karakteristieken	Kwalitatief	Verstoord oppervlak van de zeebodem Primaire productie Directe additionele effecten op abiotische factoren Onderwaterverstoring
	Bodemfauna	Kwalitatief	Verwachte directe verstoring
	Vogels	Kwalitatief	Verstoring
	Zeezoogdieren	Kwalitatief	Onderwatergeluid Elektromagnetische velden
	Gebiedsbescherming	Kwalitatief	N2000-gebieden KRM-gebieden
Emissies	CO_2, NO_x	Kwalitatief	Additionele uitstoot, verontreiniging
Visserij	- Effect op paai en foerageergebieden - Ruimtelijke overlap	Kwalitatief	Verwachte doorwerking van ecosysteemeffecten en additionele ruimtelijke overlap
Scheepvaart	- Ruimtelijke overlap - Scheepvaart-veiligheid	Kwalitatief	Additionele ruimtelijke overlap en verwachte impact op scheepvaartveiligheid
Cultureel erfgoed	Archeologische erfgoed (wrakken) Prehistorische landschappen	Kwalitatief	Eventuele impact op areaal met cultureel erfgoed en paleo landschappen

5 Procedurestappen

5.1 Procesvoorbereiding

Het PlanMER is gekoppeld aan de procedure van de herziening van het Programma Noordzee en volgend aan het proces van de herziening. De (proces)stappen om te komen tot een definitief besluit inclusief PlanMER zijn hieronder op hoofdlijnen beschreven.

- Voor het opstellen van de partiële herziening van het PNZ wordt rekening gehouden met vroegtijdige participatie, zorgvuldig onderzoek voor het PlanMER en termijnen van tervisielegging.
- De concept NRD is vanaf medio december 2023 tot en met eind januari 2024 ter inzage gelegd.
- Na participatie en tervisielegging wordt in de definitieve NRD door de minister van Infrastructuur en Waterstaat de uiteindelijke scope van het PlanMER vastgelegd.
- Het ontwerp voor de PH wordt samen met het PlanMER door de minister van Infrastructuur en Waterstaat (in overeenstemming met de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en de minister van Klimaat en Groene Groei) begin 2025 vastgesteld ten behoeve van ter visielegging.
- Na verwerken zienswijzen en na advies van de commissie voor de milieueffectrapportage, kan de definitieve Partiële Herziening van het Programma Noordzee en Nota van Antwoord september 2025 na bespreking in de ministerraad worden vastgesteld door de minister van Infrastructuur en Waterstaat in overeenstemming met de andere ministers ten behoeve van bespreking in de Tweede Kamer.

5.2 Initiatiefnemer en Bevoegd Gezag

Het besluit waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld is de Partiële Herziening van het Programma Noordzee. Voor activiteiten die aanzienlijke milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn (zie ook paragraaf 5.3 milieueffectrapportage).

Het bevoegd gezag voor het besluit is de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), in overeenstemming met de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN), de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) en de minister van Klimaat en Groene Groei (KGG). Besluitvorming vindt uiteindelijk plaats in de ministerraad. Initiatiefnemer is de Directeur-generaal Water en Bodem(DGWB).

Binnen het Rijk zijn afspraken gemaakt over de onderwerpen in de PH, de ambitie voor windenergie en de gebieden die voor die opgave beschouwd worden. Deze afspraken staan beschreven in de brief van de minister van IenW van 17 mei 2023 aan de Tweede Kamer[21].

5.3 Milieueffectrapportage

Op grond van de Omgevingswet moet een plan-mer worden doorlopen als gaat het om plannen die wettelijk verplicht zijn en die kaderstellend zijn voor projecten genoemd in bijlage V van het Omgevingsbesluit of waarvoor een Passende beoordeling voor natuur moet worden opgesteld. Voor de PH zijn alle drie van toepassing.

De mer-procedure is gekoppeld aan de Partiële herziening van het Programma Noordzee, een verplicht programma onder de Omgevingswet. Het oprichten van windparken en de winning en opslag van delfstoffen en oppervlaktedelfstoffen[22] zijn mer(beoordelings)plichtige projecten (Bijlage V, onder B2 en C2 van het Omgevingsbesluit). De PH stelt hiervoor kaders vast. Daarom moet een plan-mer-procedure worden doorlopen. Ook moet er voor de PH een Passende beoordeling opgesteld.

22 Zandwinning valt onder winning van delfstoffen

Met de mer-procedure wordt gegarandeerd dat het milieubelang vroegtijdig en volwaardig wordt meegewogen in de besluitvorming. Dit is wettelijk geregeld in de Wet Milieubeheer en het Besluit m.e.r. en na 1 januari 2024 in de Omgevingswet en het Omgevingsbesluit, waarin de Europese regelgeving over milieueffectrapportages is door vertaald. Hoewel de plan-mer-procedure onder de Omgevingswet wordt uitgevoerd, wordt de NRD gepubliceerd onder de vigerende wet- en regelgeving zoals het Besluit m.e.r.

Het PlanMER moet worden opgesteld voordat de vaststelling van de PH kan plaatsvinden.

5.4 Kennisgeving NRD en zienswijzen

Het voornemen om een Partiële Herziening van het Programma Noordzee 2022-2027 op te stellen en een plan-mer-procedure te doorlopen wordt openbaar aangekondigd. De openbare kennisgeving wordt in de Staatscourant en een landelijk dagblad gepubliceerd. Ook wordt een notificatie gestuurd aan de bevoegde instanties van buurlanden. De hoofdlijnen van de NRD worden vertaald voor zover relevant voor de betreffende buurlanden.

De publicatie geeft aan hoe belanghebbenden worden betrokken en wanneer zienswijzen op het voornemen kunnen worden ingediend.

5.5 Participatie

De verschillende transities op de Noordzee zijn een complexe opgave die veel thema's, onderwerpen en belangen direct en indirect raakt. Dit vraagt een aanpak met veel inzet op dialoog en voldoende aandacht om te luisteren en begrip te tonen voor sentimenten en belangen. Het is belangrijk om de betrokkenheid van (maatschappelijke) partijen een goede plek te geven. Een goede betrokkenheid van belanghebbende partijen draagt bij aan betere besluitvorming, verrijking van beleid en betere uitvoering van beleid.

Tegelijk met de NRD wordt het participatieplan ter inzage gelegd. Hierin staat beschreven welke partijen met welk doel en op welke momenten worden betrokken bij de totstandkoming.

5.6 Raadpleging en advies op de NRD

De minister van IenW in afstemming met de ministers die het aangaat legt de NRD en het participatieplan ter inzage zodat eenieder een zienswijze kan indienen. Ook vraagt de minister advies over de NRD aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer) en worden de wettelijke adviseurs om advies gevraagd. De hoofdlijnen van de NRD worden besproken in het Noordzeeoverleg en worden toegelicht tijdens een brede informatiebijeenkomst tijdens de terinzagelegging van de NRD.

Op grond van artikel 10.12 en 10.14 van het Omgevingsbesluit overlegt de minister van Infrastructuur en Waterstaat met de bevoegde autoriteiten van andere staten die aan de Nederlandse mariene wateren grenzen.

Nadat belanghebbenden en belangstellenden de mogelijkheid hebben gekregen om hun reactie te geven, geeft het bevoegd gezag in een reactiedocument aan op welke wijze deze reacties worden meegenomen in het PlanMER. Dit vormt samen met de NRD het kader voor het op te stellen PlanMER.

5.7 Vervolgproces voorbereidings-procedure ontwerp-PH en PlanMER/PB

Op het vaststellen van een programma is op grond van artikel 16.27 van de Omgevingswet, de uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure (afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht) van toepassing.

Na opstellen van het PlanMER geeft de minister van IenW in overeenstemming met de ministers die het aangaat als bevoegd gezag kennis van de ontwerp-PH en het PlanMER, inclusief Passende Beoordeling (PB), en legt deze ter inzage. Eenieder kan een zienswijze indienen op de ontwerp-PH en het PlanMER en passende beoordeling. Ook wordt een mededeling gedaan en informatie toegezonden aan de bevoegde autoriteiten van de buurlanden die mogelijke grensoverschrijdende milieueffecten ondervinden.

In de termijn voor het indienen van zienswijzen wordt ook de Commissie mer advies gevraagd over de juistheid en volledigheid van het PlanMER.

Vervolgens neemt het bevoegd gezag een besluit. In het besluit staat hoe rekening is gehouden met de in het PlanMER beschreven milieugevolgen, de zienswijzen, het advies van de Commissie mer en de wettelijk adviseurs. Ook wordt aangegeven hoe belangstellenden en belanghebbenden bij de voorbereiding van het plan zijn betrokken. Daarna wordt het besluit bekend gemaakt.

6 Gehanteerde afkortingen

Afkorting	Betekenis
Afkorting	Betekenis
ALI	Acceptable Level of Impact
BG	Bevoegd gezag
DBE	Programma Duurzame Blauwe Economie
DGWB	Directeur-generaal Water en Bodem
EEZ	Exclusieve Economische Zone
EIPN	Energie Infrastructuur Plan Noordzee
GNSBI	Greater Northern Sea Basin Initiative
GW	GigaWatt
IMO	International Maritime Organisation
IN	Initiatiefnemer
KEC	Kader Ecologie en Cumulatie
KRM	Kaderrichtlijn Maritieme Strategie
LCoE	Levelized Costs of Energy
Minister van IenW	Minister van Infrastructuur en Waterstaat
Minister voor KE	Minister voor Klimaat en Energie
Minister van LVVN	Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
Minister van VRO	Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
Ministerie van KGG	Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Ministerie van IenW	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
MS3	Mariene Strategie deel III

Afkorting	Betekenis
NM	Nautische Mijl
NOVI	Nationale Omgevingsvisie
NPE	Nationaal Plan Energiesysteem
NRD	Notitie reikwijdte en detailniveau
NWP	Nationaal Water Programma 2022-2027
NZA	Noordzeeakkoord
NZO	Noordzee-overleg
OW	Omgevingswet
PAWOZ - Eemshaven	Programma Aansluiting Wind Op Zee – Eemshaven
PH	Partiële herziening (van het programma Noordzee 2022-2027)
PlanMER	Het plan-milieueffectrapport (het boekje)
Plan-mer	De plan-milieueffectrapportage (de procedure)
PNZ	Programma Noordzee 2022-2027
pVAWOZ	Programma Verkenning Aanlanding Windenergie Op Zee
SN10	Schifffahrt Nordsee (nr. 10)
VECI	Verkenning Ecologische Cumulatieve Impact

Colofon:
Datum: April 2025
Status: Definitief
Coördinatie: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Den Haag